

Տարին 10 բուր. վեց ամիսը 6 բուր. և քիչ քան 3 ր. 50 փ.
ամիսը (Թիֆլիսում) 1 ր., հասում է 4 ր. Բաժանորդ և
զբաղվում միմյանի խմբագրատանը՝ Գրախոս. փողոց, № 5.

Խմբագրություն հասցեն՝ Тифлиса, Редакция «Нор-Дар»
կամ Tiflis, Rédaction «Nor-Dar»

Խմբագրությունը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերից) ժամը 9-ի
մինչև 2-ը: Ցույտարարությունները ընդունում են ամեն լիզուկներ
Ցույտարարությունների բաժին 2 փ., որից ամիսը համար կընկապատվի

Թիֆլիսի քաղաքային վարչությունը

յայտարարում է ի գիտություն ընդհանրության, որ այս տարուայ
սեպտեմբերի մեկից Թիֆլիսի տղայոց 1 կլասիքական դիմագիտ-
նում բացում է 8. Ս. Արեստովսկանի անունի մի հայ բուհական

8. Ս. Արեստովսկանի անունի թոշակներին վերաբերելով կա-
նոնադրություն համաձայն, թոշակը կնշանակուի Թիֆլիսիցիներից
ամենաաղքատ աշակերտի: Խնդիրները տալիս են քաղաքային վար-
չության 2-րդ բաժանմունքը մեծաքանակ վկայականի և տղայոց
1 գիմնազիոնի իշխանության վկայագրով: Կետ միասին, ցույց տա-
լով նաև աշակերտների ծնողների հասցեն:

Արեստովսկանի թոշակի համար խնդիրները տալու ժամանակամի-
ջոցն է սեպտեմբերի 25: Առանց այս յայտարարության մեջ պա-
հանջուած դրույթներին խնդիրները չեն քննուի: (247) 2—2

ԲՈՎԱՆԴԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
Առաջնորդող.—Մի կենսական պա-
հանջ:
Քրեական.—Լուրեր:
Մեղ գրում են.—Վաղարշապատից,
Ս. Էջմիածնից:
Գ. Պոլսի հայ թերթերից:
Մամուլի շուրջը:
Քաղաքական.—Թիֆլիսի գործերի ան-
կարգությունները մակեդոնիայում:
Բուլղարիա և Սերբիա: Ճակատիկի
յայտարարությունը և միջազգային լուր-
ջեն: Ճակատիկի և միջազգային լուր-
բերությունները:
Ներքին գործերի և հեռագրերի:
Բանասիրական.—Ներքին գործերի պա-
տերի երկու:
Ցայտարարություններ:

Մի ԳԵՆՍՈՒՆ ՊԱՇՏՈՆ

«Նոր-Դար»-ը շատ անգամներ
առիթմ է ունեցել խօսակցական
կապի կրթական գործի մա-
սին, և քաղաքային սովորակա-
նից դուրս կողմ այն շարժումը,
որ տեսնում է վերջինի տարի-
ները ընթացքում ժողովրդի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԳՐԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
(Բարձր. Գրախոսություն)

(IV*)

ՆԵՐՔԻՆ ԳՐԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
Սուլթանի ամենամեծ իրավունքն է
էլ Նոր շինություններ կառուցանելն է:
Կա միշտ նոր շինություններ և հնե-
րը կերպարանափոխում: Չլիքերի յա-
տակալից Նա ինքն է կազմում և կա-
ռուցական ճարտարագիտությունը բան-
դակագործներից գաղտնի է պահում:
Ամբողջ օր նա իր պալատում այս
կամ այն շինությունը վերանորոգելով
է զբաղվում: Ինքն ըստ ինքեան հաս-
կանալի է, որ այդ դեպքում էլ Նոր
կառույցը նպատակը իր կենսիկ պա-
հանքի համար է: Այդ միևնույն
նպատակով էլ նա 1898 թ. Ներքին
Գրախոսի պատերի մեջ տեղադ-
րում են բաղաձայնի պահանջները
որոնց մեջ ամփոփում է կայսերական
թիֆլիսյան գործերի այն մասը, որ
արժանացել է կառավարության ա-
ռանձին ուշադրության: Եւ, յիշելի,
այդ գործերն իրենց քաղաքային գե-
ղապանքում են ամենամեծ գործե-
րից: Այդ հսկայ պատերի հիմքային
մասում գտնվում են սուլթանի մաս-
նաւոր հանգստարանը, արքայազուհե-
րի բնակարանները և հարեմը: Բոլորը
ներկայացնում են մի խումբ շինու-
թյուններ շրջապատուած կրկնակի պա-
րիսպերով, որոնց հաստությունը 4
մետրի է հասնում: Գարնություն հա-

հասկացող դասի և գործին դե-
կավար կանգնած մարդկանց
մէջ: Սակայն, ինչպէս երևում է
այդ երկրի հայաբնակ անկիւն-
ներից բարձրացած դժգոհութեան
ձայններից, ուսումնարանական
գործը այնքան էլ միջոցառական
վիճակ չունի, որքան երևում է
արտարուստ:

Այս րոպէս մեր աչքի առաջն է
«Նոր-Դար»-ի երէկույն համարը,
որ Սուլթանից գրուած մի
թղթակցութեան մէջ բաւական
տխուր գոյներով է նկարագրում
այդ շրջանի կրթական գործի
դրույթները և մասնաւորապէս
մասնացոյց անում ժողովրդի
դատաւարների անտարբերու-
թիւնը դէպի մատաղ սերնդի դաս-
տիարակութեան գործը: Յայտնի
են մեզ նմանապէս և Ստրպա-
տական թեմական առաջնորդի
ոչ-քաղաքական վկայութիւննե-
րը պարսկահայ կրթական գոր-
ծի, ինչպէս նաև շարժման գըլ-

մար այս շինութիւնները «պալատա-
կան փոքր գոտի» անունն են կրում:
Պատերի երկաթեայ գունը բացում
են միայն դրսից, որպէսզի խառնա-
կութիւնների ժամանակ կատարած
ամբողջ կամ գործերից չջարդուին:
Զինութիւնների մարդիկ խումբը պա-
տերի հետ միասին մի հսկայ 6 ան-
կիւնանու ձև ունի: Սրա արևմտեան
մասը բաժնու է հարեմը՝ որ հաղոր-
դակցութիւն ունի կայսերական բնա-
կարանի հետ գաղտնի միջով, իսկ
արքայազուհեների բնակարանից բաժա-
նուած է հաստ պատերով: Սկզբում
սուլթանը ապրում էր «Մարթին» փո-
րիկ պալատում, որ հարեմատից ներսն
է գտնուում: Այն շինութիւնը, որտեղ
սուլթանը գիշեր-ցերեկ իւր աղատ ժա-
մանակն է անցկացնում, թէև չափա-
յանց չքիչ, բայց փայտեայ մի հաս-
տակ շինութիւն է, որ բաղկացած է 24
սենեակից: Սենեակները կահկարաւոր
շատ թանկագին և միևնույն ժամանակ
շատ էլ անճոռնի իրերով են:

1894 թ. Գ. Պալատը պատահած
երկրաշարժը (որից յետոյ սուլթանը
մի քանի ժամանակ վրանների մէջ ա-
պրեց) սպիպեց նրան շինել մի ուրիշ
փոքրիկ «Բէօզը», որ բաղկացած է մի-
միայն 11 սենեակից: Բէօզը ամբա-
ցած է մի արհեստական ժայռի վրայ:
որ սը հրդեհից և ոչ էլ երկրաշար-
ժից կարող է երկիւղել լինել, որով
հետև շինուած է ցեմենտից ամենա-
յայտնի վարպետների ձեռքով: Բացի
դրանից մի երկաթեայ վանդակ ծած-
կելով Բէօզի մասերը, ամենապահով
կերպով կարող է պահպանել և թողա-
նութների հարուածներից: Այս փոքրիկ

խաւոր պալատակը կաղմող նիւ-
թականի սղութեան մասին: Հա-
կառակ ուսումնարանական տա-
րին արդէն սկսուած լինելուն,
շատ տեղեր մասամբ նւթական
միջոցների բացակայութեան և
մասամբ ևս ուսուցիչներ չլինե-
լու պատճառով ուսումնարան-
ները վերաբացուած չեն և յայտ-
նի էլ չեն թէ երբ կբացուին:

Այնչ Զախից տեղացոյ այս
անմիջական տեղեկութիւն-
ները չեն կարող, անկասկած,
լաւ յանձնարարական լինել ինչ-
պէս Պարսկաստանի հայ ժողո-
վրդի, նմանապէս և նրա առաջ-
նորդների գործունէութեան վե-
րաբերմամբ:

Եթէ ժողովուրդը թոյլ է
գտնում դէպի իւր սրբազան
պարտականութիւնները և առանց
հարկադրութեան չի ուզում ոչ
մի քայլ արած լինել,--այդ շատ
հասկանալի է, և զարմանալի
կլինէր, որ պարսկահայ ամբողջ
իւր խորին տգիտութեան մէջ
կարողանար ամեն րան մտածել,
չափել ու կշռել և ճշտութեամբ
գործադրել այն ամենը, ինչ որ
իւր շահերն են պահանջում: Այդ
նա չի կարող անել և միատու-
թիւն կլինի նրա ղեկավարների
կողմից այդպիսի քայլեր սպասել
ներանց:

Սակայն, մեզ անհասկանալի է
ժողովրդի հովուի և պարագլուխ
համարուող գիտակից մարդկանց
ստույտարութիւնն ու անտար-
բերութիւնը: Միթէ կարելի է չը-
տեսնել ու չլրբունել պարսկա-
հայերի կրթական գործի վերա-
բերութեամբ ունեցած ահալին

Բէօզը հաղորդակցութիւն ունի մեծ
հետ մի նախասենեակով, որ չընդա-
տուած է գաղտնիքով: Գաղտնիք
գիշեր ժամանակ լիքն են զինուած ալ-
բանեան «սիլախաներով», որոնք ամե-
նախիստ կերպով պահպանում են փա-
ղիշահի պալատը:

Բնակարանները ներսից զարդա-
րուած են թանկագին գորգերով: Գոր-
գերը պատրաստուած են կայսերական
«հերբէ» գործարանում: Պալատի
թանկագին գունը շինուած են մա-
րգերից և փղոսկրից: Ասում են,
որ այս պալատի մէջ մի գաղտնի անցք
կայ, որ լաբիրինթոսի պէս հաղորդակ-
ցութիւն ունի մի խումբ սենեակների
հետ: Անցքը յայտնի է միայն սուլթա-
նին և պալատից քիչ հաւատարմի
ծառային: Բէօզի տակ մի հոտորեկ-
բայ սենեակ ևս կայ, որի մէջ իրե-
ւունք ունի մանուկ միմիայն ինք
սուլթանը: Այդ սենեակում պահուած
է արքայական գրասեղանը, որի մէջ
գտնուում են զանազան թանկագին ի-
րեր: Ներսից հետ արժեթղթերը և մա-
նաւանդ սուլթանի գանազան պաղանի
դոկումենտները: Այսպէս է տաճկա-
կանի պալատի ընդհանուր
տեսքը: Մէկ կողմից նա միանում է
թատրոնի շինութեան հետ, իսկ միւս
կողմից «Գաղտնիքան-Բէօզը» հետ,
որտեղից արդէն բացուած է Վոսթրի
չընաղ տնտարանը: Հինց այս Բէօզի
մէջ սուլթանը աղատ ժամանակ սրբում
է ուրախութիւն անել: Բէօզի առաջ
տարածուած է մի արհեստական լիճ-
ջրամբար, որի վրայ սուլթանը շատ է
սիրում մակոյկով երբեմն զբոսնել:
Ջրամբարը շրջապատուած է բաղձա-

առաւելութիւններն և բարեյա-
ջող պայմանները: Միթէ ներքին
է յանցանքն ու բոլոր պատաս-
խանատուութիւնը նիւթական սուր
միջոցների վրայ ձգել և մի կող-
մը քաղաքակրթ, ձեռքերը ծալել ու
նստել: Դրամական ապահովու-
թիւն ստեղծող մարդկանց աշ-
խատանքն ու հետևողութիւնն է:
Եթէ հրապարակի վրայ կան այդ
ոյժերը և գործում են,--նիւթա-
կան ապահովութիւնը շատ դիւ-
րութեամբ ձեռք կըբերուի: Պարս-
կաստանի ամենախոնարհ հա-
յաբնակ զիւղն անգամ կարող
կլինի իւր ուսումնարանի տարե-
կան միջանի տասնեակ բուրի
ծախար հողայու, եթէ միայն նը-
րան հասկացնող, բացատրող լի-
նի նրա պարտականութիւնները,
եթէ լինի նրա քայլերին հետե-
ւող, շարժումները զիտող և վը-
րան մշտապէս հսկող մի աչք:

Այդ մշտական աչքը կարող է
լինել ուսումնարանական ընդհա-
նուր տնտուղ, որի առաջարկը
անուում է Սուլթանից գրուած
միևնույն թղթակցութեան մէջ:

Գործունէութեան մէջ համե-
քաշխուսութիւն պահպանելու, երկ-
րի զանազան մասերի ուսումնա-
րանական հաստատութիւնների
մասին ճիշտ ու շարունակական
տեղեկութիւններ սննդաւոր հա-
մար, այդ ընդարձակ և պահանջ-
կոտ գործունէութեան թրջող
պէտքերի հետ մօտից ծանօթա-
նայու տեսակէտից ընդհանուր
տեսչի պաշտօնը Պարսկաստանի
հայ կրթական գործի վերաբեր-
մամբ ներկայանում է մի անյե-
տաձգելի ու կենսական պահանջ:

Թիւ արհեստական ջրվէժներով և մար-
մարայ շատրուաններով, որոնց վրայ խո-
շոր գումարներն են ծախսուած: Նրա
մէջտեղում բարձրանում է մի կղզի, որի
շուրջը մշտական շարժում են առա-
գատուող մակոյկներ, չորհուրեւ
եղկերական ոյժերով շարժուող նա-
ւեր:

Մի երկար նախասենեակ, որ պալա-
տի գաղտնի տեսքն ունի անցումէ
սուլթանի բնակավայրից դէպի «Մեհա-
սիմը» (այսինքն հանդիսարանի պա-
լատը) և գտնուում է վերոյիշեալ ան-
կիւնների պատերի յետև: Այս պալատը
շինուած Վիկտորի Գոլից գա-
լու ժամանակ: Սա բաղկացած է 3 յար-
կից և բնուում է մօտ. 1500 քառակուսի
մետր տարածութիւն: Սրա վրա ծախ-
ուեց 1 1/2 միլիոն ֆրանկ՝ զարդա-
րանքը և կահկարասիքը միասին հա-
շուած: Այժմ արքայազուհեներն այս
պալատում են իրենց երաժշտական դա-
սերն առնում: Վերջապէս գալիս է վե-
րոյիշեալ «պալատական փոքր գոտին»:
որի մօտերի առաջ անցեալ տարի շի-
նուեց մի ուրիշ պալատի, 400 քառա-
կուսի մետր հարպարակով և բաղկա-
ցած 11 սենեակներից: Պատմում են,
որ վերջինսուլթանը մի կնոջ յամառու-
թեան աղիւններէ: Նա շինուած է ժա-
մանակակից ոճով և կշռում է «Փոքրիկ
Տրիանոն»:

Ներքին Բէօզի իւր ամբողջութեամբ
գործարաններով, տնտարական տներով
և դրանց նման հիմնարկութիւններով,
որ յատկապէս Արդու-Համիդի և իւր
պալատի բնակիչների համարէ հաստա-
տուած, ներկայացնում է մի ամբողջ
քաղաք: Որպէս զի ընթերցողը եղբը

Ոչինչ չի կարող կրթական
ձեռնարկութեան յաջողութեան
այնքան նպաստել որքան ընդ-
հանուր տեսչի պաշտօնը երբ նա
յանձնուած է գործին հմուտ և
բարխիղճ մի անձնաւորութեան:

«Նոր-Դար»-ը հրապարակ հա-
նելով այդ խնդիրը, յանձնարա-
րում է, այն պարսկական հայի
քաղաքակրթութեան ղեկը իրենց
ձեռքը ունեցող մարմինների ա-
մենալուրջ խորհրդածութեան, հա-
ւատացած լինելով միանգամայն
թէ այդ խնդրի բարեյայտող ու
արագ լուծուած համադր է յա-
ռաջադիմութեան հսկայական մի
քայլի:

ԳՐԱՆԻՒՆ

Թիֆլիսի քաղաքային խորհուրդն իւր
սեպտեմբերի 15-ի նիստին, քաղաքա-
գլխի առաջարկութեամբ, որոշեց մաղ-
թանք կատարել տալ նորին Գայոսե-
րական Բարձրագին Մեծ Իշխան Մի-
խայիլ Նիկողայիչի առաջացման հա-
մար:

«Կալիպա»-ն իւր № 248-ից ար-
դէն սկսել է հրատարակել հայոց ե-
կեղեցագրական և վանքագրական
յարբանքները գրաւուած կալուածների և
զբաղակալութեան մանրամասն ցու-
ցակը:

Մայրաքաղաքի թերթերի տես-
լով, մի մասնաւոր ընկերութիւն կա-
ռավարութեան տաճարակէ է ի հաս-
տատութիւն մի նոր երկաթուղու ձը-
րագիր, որը պէտք է կապէ Նուրա-
տական Մեծաքաղ Սրբաբեր հետ
մինչև Պարսկաստանի սահմանները:
Նոր երկաթուղին պիտի սկսուի Թու-
սիայի արևմտեան սահմանից և պիտի
անցնի դէպի Սև ծովը Կազառնի,

Բէօզի մասին մի պաղաւթար կաղմէ:
արժէ իշխել թեկուղ «Թաւմիլիսէն»
հիմնարկութիւնը, որ իւր մէջնէ պա-
րունակում սղոցի գործարան, ձուլ-
րան, երկաթագործական արհեստա-
նոց, փողերի սրահ, յաղճապակեայ
անոթներ գործարան կայն: Գայ մի
հսկայ զինարան, որ միևնույն ժա-
նակ ծառայում է և իբրև թանգարան.
այտնող պահուած է կրակային և առի-
ական զենքերի մի հարուստ հաւաքածո:
Ինչպէս վիճակների, Մարտինի Մաս-
կերի հրացաններ, Գոլայի թնդանութիւն
և Մաքսիմի արգելաձիգ հրազեններ կայն:
Ահա թէ ինչն ներկայացնում եղբը
Բէօզը: Նրա մէջն է գտնուում և իսկա-
կան թանգարանը որի մի մասը ներ-
կայացնում է իբրև գրադարան, իսկ
միւսը ապակիների և յաղճապակների
վրայ դուրս բերուած գեղեցիկ նկար-
ների հարուստ հաւաքածո, թանկա-
գին իրերներ և ուրիշ բազմաթիւ
արուեստների հրաշակերտներ: Այտնող
են գտնուում նաև աստղաբաշխական գի-
տարանը և երկու մզկիթ, որոնցից մե-
կը յատկապէս սուլթանի համար է: Իսկ
միւսը ծառայողների և ուրիշ բազմա-
թիւ աշխատողների համար:

Սուլթանն ունի 4 գոմի Գոմերից ա-
մենափոքրը շինուած է մի առանձին
պարտիզում, որի մէջ պահուում են
Սուլթանի նոյոյ ձիերը: Այս ձիեր
գործ են ածուած միմիայն Սուլթանի
զբոսնելու ժամանակ: Իսկ մնացեալ 3
գոմերում տեղաւորուած են հեծնելու
և լծելու համար 100-ի չափ ձիեր:
Վերջերքս լճից մի փոքր հեռու, բոլս-
րովի մի անհասնելի տեղում շի-
նուած է 5-րդ գոմը, որտեղ պահուում

Վազնահանսկի, Նիկոլայի և Խերսոնի վրայով մինչև «Ջանկոյ» կայարանը և այստեղից դէպի Անտիա և Նովոուսիյովսկ մինչև Սև ծովի ապագայ երկաթուղու հանգիստը: Այս վերջինը և անդրիով կասան երկաթուղին մինչև Թիֆլիս, ինչպէս և Երևանի գիծը կկազմեն նոր երկաթուղու շարունակութիւնը դէպի Պարսկաստանի սահմանն և այնտեղից դէպի Թիֆլիս անցնելու համար: — Գիրակի, սեպտեմբերի 21-ին, Աւստրիական փողոցի թաղամասի շէնքի մէջ նշանակուած է ժողովրդական թատերի հայկական բաժնի նիստը անցած տարուայ դործունէութեան հաշուետուութեան և նոր 5 անդամներ ընտրելու համար. նիստին հրաւիրուած են այն բոլոր անհերք, որոնք անցեալ տեղանի մասնակցել են ներկայացումներին:

— Վերջին պատումը ոտացումը Կ. Պոլսի հայ թերթերը հազարավոր են Սոսյ կաթիլիկոսական տեղապահ ծառայող Մովսէս կալիսկոպոսի մահը հանգուցեալի մարմինը պատշաճաւոր հանգուցով ամփոփելու է մայր տաճարի բակում անցնելու տարուանից իւր իսկ ձեռքով պատրաստած գերեզմանի մէջ: Իւր տեղապահութեան ժամանակ աշակերտը կերպով հակում էր Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան իրաւունքները անխախտ պահպանելու: Վերջին ժամանակները ծերունակաւոր տեղապահը շարունակ կրկնում է եղել. «Մինչև որ Կիլիկիոյ Աթոռին արժանաւոր մէկը Կաթողիկոս չընտրուի և իմ ձեռքը չօժեն» չպիտի մեռնիմ: Իրաւ աղպէս էլ եղաւ. օծման հանգիստին նա ևս զգեստաւորուեց և իւր դրողջան ձեռքով օծեց նորընտիր Տ. Սահակ կաթողիկոսի պաշտօնը, որից յետոյ առաջ՝ «Արդ արձակեալ»:

— Մանչեսթրի հայոց նախկին հովիւ Թեոֆիլոս քահ. Ջուղայեցիին Վեհ. Հայրապետի հրամանով նշանակուած է Ուրմիոյ փոխարէնը: — Կայսրուհի Մարիա Ալեքսանդրովնայի կողմից լինամակալ հոգաբարձութեան Կովկասի ճիւղի խորհուրդը խնդրում է մեզ հրատարակել, որ առ 1 օգոստոսի 1903 թ. ճիւղի գրամարկուցում կար 15,214 ր. 27 կ., օգոստոսի ամսին ընթացքում ստացուել է 616 ր. 33 կ., ընդամենը 15,830 ր. 60 կ., նոյն ամսում ծախուած է 1,082 ր. 73 կ., առ 1 սեպտեմբերի մնում է 14,747 ր. 87 կ.: Այս գումարից վեր-

ճախ սարքերով ծածկուած մի ուղի-տակ անմահ ձի, որ Ռուսաց Կայսրն է նուիրել Սուլթանին: Գոմերին կից գտնուում է մի ընդարձակ շէնք. որտեղ արքայազունները ձիավարութիւն են անում: Վերին շառքը զարդերը հնա-րաւորութիւն է տալիս սուլթանին հանդիսատես լինել իւրեման նորոգեց ձիարշաւներին: Սուլթանին ինքը յա-ճախ լինում է գոմերում և մինչև ան-գամ սրանից մի քանի տարի առաջ, ձի նստած մշտական զբոսնում էր իւր մեծ աշգում ուղիկից ունենալով իւր որդիներին սովորաբար Անգլիա էֆէնդ-դուն, որը ձի հեծնելու գերազանցում է միւս երայրներին: Սուլթանի զբո-սանքը վերջացաւ հինգ այն ժամանա-կութեանից, երբ հետեւալ դէպքը պատա-հեց: Մի անգամ ման գալու օր մասնակ երբ սուլթանը ցանկանում էր իւր յայնապաղու գործարանը տեսնել, ճա-նապարհները վրայից ըստ սովորակա-նին բանաւորներին աղապարհ հեռացը-րին: Բայց նրանցից մէկը թաքստած լինելով տերերին մէջ, չ'ընկառնեց ծառայողներին: Նրա Սուլթանը գոր-ծարան է մտնում, թաքստացած բան-ւորն իսկոյն տերերին տակից դուրս գալով, մի խնդրակիր ձեռքին դէպի սուլթանը գնաց: Սուլթանի ձին, ան-ծանօթ անձնաւորութիւնից խրտնելով, քիչ մնաց թաղաւորին վայր ձգել:

Սուլթանն ընդհանրապէս կենդանի-ներին չառն է սիրում: Եղբոր-Քէօզընում նա ունի մի փոքրիկ գաղանառաց, որ-տեղ գտնուում են բազմաթիւ վայրի երե-տանի կենդանիներ: Գաղանառացն ունի ի մէջի այնք վայրերի կենդանիներին վարժեցնելու բաժանմունքներ: Արդու-համարի ման գալու ժամանակ այժմած-

անում է 1) պետական բանկի Թիֆլի-սի բաժանմունքի խնայողական գրա-մարկուցում 22 ր. 47 կ., 2) տոկոսաւոր թղթերով ի պահեստ-նոյն տեղում 6,000 ր., 3) ընթացիկ հոշուով Թիֆլի-սի առեւտրական բանկում 3, 359 ր., 86 կ. և Թիֆլիսի փոխադարձ վարկի ընկերութեան մէջ 5,277 ր. 93 կ. և 4) ճիւղի գրամարկուցում առձեռն 87 ր. 61 կ., ընդամենը 14,777 ր. 87 կ.: — Ճիւղի անխառն ժամանակ օգոստոս ամսին նոր հիւանդներ եղել են 442 հոգի և զբաղեցրել հիւանդանոցների հետ միասին այցելել են 3092 անգամ. նոյն ժամանակամիջոցում կատարուած է 45 անդամատուութիւն, որից 12-ը գի-շերօթիկ և 33-ը երթեկ հիւանդներ լիայ:

ՄԵԶ ԳՐՈՒՄ ԵՆ

ՎԱՆԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ 13-ին երկուշաբթի ժամը 6-ին, բաղարում վարդապետի Սարգիս Փոթոյեան (նախկին ուսուցիչ, վանական կաւա-վարութեան գործակալաւոր և տանու-տէր) և տաճկաստանցի մի երիտասարդ վէճի բռնուցիցին իւրար հետ. վէճը գնալով սուր կերպարանք առաւ, որի ժամանակ երկուսն էլ իւրար գնդակա-հար արին. Փոթոյեանը տորճանակի շորս գնդակ րնդուելով տեղնուեալը հողին աւանդեց, իսկ տաճկաստանցի երիտասարդն ընկաւ մեքսիմա, ըն-դուելով երեք գնդակ:

Ս. ԷՃՄԻՆՈՒԹԻՒՆ. — Սեպտեմբերի 10-ին հանդիսաւոր կերպով տեալի, ու-սուցչական խմբի և աշակերտների ներկայութեամբ կատարուեցաւ ճեմա-րանի բացման հանդէսը. ծրագրում էր 2. Կոմիտասի քառաձայն խումբը: Այս տարի ճեմարանի մասնէլ ցանկացողները անհամաժամ չառ լինելու պատճառով մեծ մասը չկարողացան ընդունուել:

— Վերջին Ե. հանդիսացեալ Գրիգոր Թումանյանի ժառանգների նուրբած 7000 ր. կառուցած ճեմարանի հիւան-դանոցի շինութիւնը, որը ունի ութ սենեակ և մի դահլիճ:

— Նորին Ս. Օճումբեան հրամանով տեղի է ժամանել Կարսի յաջորդ բարձ. Գիրքի վարդ. Գիրքեբեանը, որը վեր-ջացել է տուել Կաղզուանի եկեղեցու պլանը և ներկայացրել Կարսի նահա-նգապետին ի հաստատութիւն:

— Լոյս տեսաւ արժ. Գոմիտաս վար-դապետի և պ. Մանուկ Աբեղեանի

ներ. շոտլանդական այժմի և վայրի խորհրդ գէպի սուլթանին են վազում նրանից զանազան քաղցրաւորներ և պտուղներ ընդունելու: Սուլթանը շատ է սիրում խոյների կուռ, այնպէս, ինչ-պէս Արդու-Աղդը սիրում էր արա-ղաների կուռ: Նորա պարտիզում շնե-րի համար էլ յատկապէս շնտոցեալ և նոյն իսկ շնեքին յատուկ հիւանդանոց կայ: Չնանցում ամէն ցեղի շնեք կան: Արդու-Համարի՝ դէպի անասունները տաժած սէրն այնքան մեծ է, որ շատ անգամ կայսերական անհրաժեշտ գոր-ծեր նրանցով զբաղուելու է Վազում: Սուլթանը սիրում է և թռչուններին և անցեալ տարի ձագործական կայսրից նուէր ստացած գեղեցիկ և հազուա-յէպ թռչուններից շատ զոհ մնաց: Նա առանձնապէս շատ է սիրում աղա-նիներ և թռչուններ, որոնք մեծ քաւա-կութեամբ գտնուում են թռչունացում: Մի անգամ այսպիսի մի դէպք պատա-հեց. մի թռչունի սուլթանի ներկայու-թեամբ յանկարծ գողաց «Ջաֆէր-ս-պլայ», և կարծաւախին այն է, որ այդ ձայնը երբեք չէր կարելի գանաղանի սուլթանի ձայնից: Ծառան այդ ձայնը լսելու պէս, իսկոյն փախչելու համար ձ-նառնեալին է մտնում: Այդ դէպքի վրայ սուլթանը, սաստիկ գայարացած, իսկոյն թռչունակն ապանել տուեց:

Այգեգործութիւնն էլ Սուլթանի ա-մենամեծ տենչելից մէկն է: Նա ունի բազմաթիւ ծաղկանոցներ, որտեղ շատ գեղեցիկ ծաղիկներ և ծառեր են ա-ճում: Այս ծաղկանոցներիցն էր որ Վիլհելմ կայսրի Գ. Պոլսն այցելած ժո-մանակ սուլթանն ինքն իւր ձեռքով ծաղիկայ մի փունջ հիւսից և, շուրջ զարդարելով շողալներով, մատոյց

խմբադրութեամբ կազմած «հազար ու մի խաղ» ժողովրդական ներդեր ժո-ղովածուի առաջին պրակը, որը պա-րունակում է 50 ժողովրդական զանա-զան ներդեր:

— Բաղմաթիւ ուխտաւորներ գալիս են համարուելու սրբայայտ միւսոնի կաթան, որը գրուած է Ս. Լուսաւորիչ սեղանի վրայ:

Կ. ՊՈԼՍԻ ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

Նպաստից Ծանձնագրովն երէկ ա-ւաւտ գումարուեցաւ Դաւթիոյ Խոր-հրդարանը, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին: — Մշոյ տեսչորդարանը կծանուցանէր թէ վերջերս երկրաշար-ժի նոր ցնցումներ տեղի ունեցած են Մանազկերտի և Պուլանդի մէջ, և 54 անձեր մեռած ու եկեղեցիներ քայքայ-ուած են. և օգնութիւն կը խնդրէր: Ծանձնագրովը ցաւօր լսելով այս տե-ղեկութիւնը, որոշեց Մշոյ Պատր. փո-խանորդ Տ. Գնիլ Վ.-ի յանձնարարել որ իւր պաշտօնաւայրը հասնելուն ան-ձամբ քննէ այդ եկեղեցիներու վիճակը, ճշտէ անոնց վերանորոգութեան հա-մար պէտք եղած ծախքն և յայտարարէ Պատրիարքարանի՝ կարեւոր տնօրէնի ին-համար: — Տնօրէնի անունը որ մայրաքա-ղաքի եկեղեցաց մէջ գաւառական վիստակ եկեղեցաց ի նպաստ չըջա-գայուած պնակներու արդիւնքները ժամանակէ մը ի վեր չեն զրկուիլ Պատրիարքարան, և թէ տեղ տեղ՝ հակառակ եղած յանձնարարութեանց՝ չի զործարդուի այս սովորութիւնը, որոշեց չըջորեւեակնով մը հրաւիրել իւրոր թաղ. Խորհուրդներ, որ նոյն պնակներն անխախտ պտուղներն առ-նակն օրեր և գոյացած արդիւնքը փութան զրկել Պատրիարքարան: — Ուրոշուեցաւ նպատակաւ դպրոցներու Յուլիս և Օգոստ. ամսոց թոշակները, ինչպէս նաև տակաւին չփակուած սր-բանոցներու ամսականներն ամբողջ լի-ովին զրկել ըստ պահանջման հարկին: — Կարոյ Աւաշնորդ Տ. Զուէն Ծ. Վ. ի յայտարարէ տեղեկանալով որ Պայա-ղտի փակելու որոշանքէն 11 անոք տղաներ փոխադրուած էին Ս. Լու-սաւորչեան վանուց սրբանոցը, անոնց իւրաքանչիւրին ծախուց համար ըստ խնդրանաց տարեկան 5 օսմ. ոսկի անձնանց: — Խիզանի ազգ. որոշանոցի և Խուլթիկի նպատակաւ դպրոցին

Վերկտորիա թագուհուն: Այս ծաղկա-նոցներից ամենագեղեցիկը գտնուում է «Փոքր-Տիրանոն»-ից ոչ հեռու և չըր-ջապատած է երկաթով և բոցողով՝ Լուդովիկոս XV-ի ոճով: Բայց մի ինչ որ մարդ սուլթանին հասկացել էր, թէ բոցող դէպի իրեն է քաշում կա-ծակը, ուստի սուլթանը իրեն «վնասա-կար մետաղ» հէց այդ օրուանից հե-ռացրեց և միմիայն խնայեց այն մեծ բռնակայ գնդակը, որ շինութեան վրայէ հաղցած:

Սուլթանը իւր բնակարանում տեղեկո-ն և երկարական լուսաւորութիւն էլ է մտցրել: — մի նորամուծութիւն, որ նա երբէք թոյլ չէ տալիս նոյն իսկ Կ. Պոլսում, իբրեւ վնասակար և ան-պէտք մի բան: Առում են, որ Կ. Պոլ-սում, տեղեկոն չմտցնելու միջոցաւ եր-կր գործն է, որոնք չեն ուղում իւրա-քանչիւր քաղաքական ճգնաժամի ժա-մանակ պալատ կանչուել, որովհետեւ այդպիսի դէպքերում սուլթանը չա-փաղանց զոյսին դառնալով, ուղում է անխառնա խորհրդակալներ ունենալ իւր մօտ: Իսկ ինչ վերաբերում է ե-րկարական լուսաւորութեան, սուլթա-նը ուղղակի վախենում է զրանից: Թէպէտ սուլթանը պալատի իւր մա-ռում երկարական լուսաւորութիւն է մտցրել: Բայց եղբայր միւս մասերում մտցնել լուստի արգելուած է, ինչպէս և ամբողջ Կ. Պոլսում, որն այժմս երե-պական միակ քաղաքն է, որ դաջով է լուսաւորում: Զմիւռնիայում և Սեւա-նիկում ընդհանրապէս երկարական լուսաւորութիւն թոյլատրուած է: Սուլթանի բացասական վերաբերմուն-քը դէպի երկարականութիւնը, ինչ-պէս վերեն էլ յիշեցնելը, վախիցն է.

ուսանողաց տարեկան հարցաքննութեան իրականացրելը զրկուած ըլլալով, յանձնուեցաւ Ուսումն. Խորհրդոյ քընն-ութեան: — 2 արածուծուի Գաւառական վարչութիւնը խնդրած ըլլալով Ռերիի ազգ. դպրոցին յատկացեալ նպաստի թոշակը շարունակել, Ծանձնագրովն որոշեց տարի մը ևս նպաստել այդ դպրոցին: — Վստայ Սախապետի վա-նուց և որբանոցի հոգաբարձութիւնը տեղեկութիւններ տալով Ռբանոցի և վանուց նկատմամբ, նախորդ մատակա-րութիւնէն պարտք մնացած ըլլալը յայտնած և վճարման համար հրահանգ խնդրած էր: Նկատելով որ օրբանոց-ներու կազմակերպութեան հրահանգին համաձայն, պէտք չէ պարտք թողուի, անդունելի դատուեցաւ այդ պար-տուց վճարումը, և որոշուեցաւ այս մասը կարեւոր զեկուցումներ հոգաբար-ձութեան, որպէս զի ուրիշ որ և է միջոցով այդ պարտքն հատուցանել:

— Զօնութիւնի ազգայիններն հան-րապետութեամբ մը դիմած են Պատրի-արքարան, յայտնելով որ իրենց գաւա-կներն Յունաց և Փրանսացաց վարժա-րանները կ'աճանակեն, և այսպէսով կը-մուտան իրենց մայրերի լեզուն: Ուս-տի յարմար գտնելու որ իրենց հա-մար յատկացուած հոգեւոր հովիւը մի-անգամայն դատարարակի պաշտօն վա-րէ, և առաջարկեք են որ իրենց ու-սուցիչ տիրացու Գրիգոր Աթոքեան-եան քահանայ ձեռնադրուի եկեղեցիին շինութիւնն ապագայի թողով. որը-չիւր են առժամանակեալ մատուռի մը մէջ կատարել իրենց հոգեւոր պարտա-կանութիւնը: Հանրագիրն ստորագրող-ները խնդրեք են նաև որ իրենց ըն-ծայացուն Նիկոմիդիոյ Առաջնորդն ձեռնադրուի:

— Սկիւտարի Ս. Խաչ վարժարանի աղջկանց Լրացուցիչ Գաւառիցիներն հետեւեալու համար գնահատելի ոգեւ-րութիւն մը կայ Հայ օրբորդներու մէջ: Վարժարանին ներկայ և անցեալ տարու ընթանաւորութիւններէն բաւա-կանաչակ թաւով Օրբորդներ իրենց յօժարութիւնն յայտնած են արդէն: Յուսակ է որ զրարի թաղերու չըջա-նաւորուողներն և մանաւանդ օտար հասակաւորութիւնները զիմոգ Օրբորդներն ալ կ'ընտելին այս օրինակին, վստա-ր ըլլալով որ ժամանակին պահանջու-մներուն լիովին համաձայն դատարար-կութեան մը լրացուցիչ տարբերը պի-տի կրնան գտնել: Ուսուցչապետ Ռե-

թէոս էֆ. Պերպլեբեան, Ս. Խաչ վար-ժարանի հոգաբարձութեան խնդրա-նօր, յօժարած է ստանձնել անձնուէր դատարարութեանց տարեկան շաբա մը, ի մասնաւորի կանանց հոգեբանութեան վրայ: Աղին ուսուցչապետին այս դա-տարարութիւնը հրապարակաբար հան-ձն պիտի օնենան, ինչպէս կըլլայ Եւրոպական բարձրագոյն վարժարան-ներու մէջ, և Սկիւտարցի զարդացեալ Օրբորդներն ալ, որը այս դասերն ըմբու-նելու վարդէն պիտի կրնան իւր արտա-բերն աշակերտուհի օգուտի մեծ առնուե-ուցչին ներհուն բանախօսութիւններ-էն: Հոգաբարձութիւնն որոշած է դաշ-նակէն զատ, փափաքող Օրբորդներուն աւանդել տալ նաև ջուլիակի դասեր որը ազնուաբար ստանձնուած է Ահա-րան էֆ. Մարեան

ՄԱՍՈՒԼԻ ԾՈՒՐՁԸ

«НОВ. КРАЙ» ում, որ հրատարակ-ում է Պարս-Արթուրում, առաջ է բերում շինացի լրագրողի վիճաբանու-թիւնը առեւ հետ: 2 ինացին կապա-ծում է, թէ

Արեւօր քաղաքաւորութիւնն է Եւրո-պան: Կարծում են, բաւական նուազ: Բաղադրութեամբ կարող է միմիայն այն ժողովուրդը կոչուել, որի իւրա-քանչիւր անդամը դարձեցած է կրի-մատարաւոր, բարոյապէս և հանրա-յան պաշտ: Հասարակութիւնը իւր քաղա-քացիներին տալիս է անձնական ազա-տութիւն, ապահովութիւն, խօսքի և մտման ազատութիւն, հասարակութիւն իրեն օրէնքի առաջ, լիակատար իրա-ւունք և ինքնավարութիւն որպէս ահմանների մէջ: Այս բոլորը գոյու-թիւն ունի Եւրոպայում: Ոչ: Գնենք, թէ եւրոպացիներն ու շինացիները ինչպէս են պատրաստուած հանրային ծառայելուն: — պաշտօնականներին, և ինչ է ստացում այդ պատրաստութիւնից: Մեզ մեղադրում են այն բանում, թէ մենք իւր սխալ դատարարութիւնն ենք տալիս մեր երկրապարկութեան: Իմ կարծիքով, այդ միջոցին անկանո-նութիւնը Եւրոպայում ևս կայ. եթէ է մեք կարծում ենք աճ ստեղծ, իրաւ-կարում են ձախով: Եւրոպայում ընդ-հանուր զարգացման նպատակը կազ-մում է երկրապարկութեան գրովը: Նմանաւոր եղածի չափ շատ խնդրել զանազան դրժնական գիտութիւնն-րով: Բացի այդ, երբեք չեն հետևում, թէ արդեօք աշակերտը կարողացել է այդ գիտութիւնները այն չափով իւ-րացնել, որ կարողանայ կանոնի մէջ նրանցից օգուտ քաղել: Նւ այդպիսի մի աշակերտ ստոխճանաւոր դառնալու համար համարում է պիտանի: Իսկ

Միշնդեա քանի գնում, գործնական է դառում ժողովրդին ֆիզիկական սուս-կայի տանջանքներով պատժելը որը խաճախ մահուամբ է վերջանում: Երբեմն յանցաւորի թիկերի առի տաքացած ձու են դնում, գլխներին տաքացած կաթսաներ են ծածկում և այլն: Ա-ռում են, որ այս ձեւ պատժի ժամա-նակ անարդ յանցաւորը ամենից ա-ռաջ ուղղելու է: Հէնց այս պատ-ժին եթէ արկուեց անցեալ տարի Մեկ-կա աքսորուած Կերքիի Մուզաֆեր-աղան, որը Եղբոր-Քէօզի մի ինչ-որ գաղանք յայտնել էր անդիւստիական-պատրաստութիւն: Մաշալ ձէքքի գաշան նոյնպէս զինուորական դպրոցում գոր-ծադրում էր իբրեւ պատժի քնադկու-թիւն, որ յաճախ խնկարգութեամբ է վերջանում: Լինում են դէպքեր, երբ այդ կամ այն անձնաւորութիւնն առ-նաւոր կամ վտանգաւոր ճանաչուելով իւր պաշտօնում, առանց մի ռեկիցէ հաջ ու փորձի կամ ստուգումներ— ուղղակի կամ արտուում է, կամ Վոս-տիւրն է ձգուած: Սոսկախ պատժի-ն շատ են տարածուած արեւելքում, իսկ Թիւրքիան ի հարկէ չի կարող լացա-նութիւն կազմել:

Կ.

ԵՆԻՐԶ-Քէօզի: ԲՆԱԿԻՉԵՆԸ ԵՐ ՏՄԸ-ԿՆԱՆ ՔԻՆԵՍՏՆԱՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ: Եղբոր-Քէօզը, ինչպէս ստացուած, ներ-կայացում է ոչ այլ ինչ, եթէ ոչ մի փոք-րիկ քաղաք: Բնակիչների թիւը հասնում է մօտաւորապէս 12-000-ի, որոնցից 7,000-ը կայսերական թիկնապահ գոր-բն է, իսկ մնացածը հարեճանոցի կանաչը՝ իրենց ծառայողներով, հար-ձեւը, ներքինիներ, արքայազուններ (ի-րենց չըջապատող մարդկանցով և ծա-

ԼՈՆԴՈՆ. — Ուելսերի գործա-
կալույթիւնը հաղորդում է սե-
տեմբերի 15-ից Թեանձինից, որ

Ռուսիայի ներկայ պատերազմական ուժերը ծայրագույն Արևելքում կազմում են 50,000 հոգի ամեն տեսակ զինակիրներով, զբաղվող թվում է Մանջուրիայում գտնուած 18 ուսման դուռը, 11,000 հոգի գտնուած են միացման գծի վրայ Պորտ-Արտուրի և Ամուրի միջև և 90,000 (?) Պորտ-Արտուրում և Տայիեն-վանում: Պորտ-Արտուրում շինուած է 30 մարտկոց, ուրիշ 50-ը շինուած է: Տեղի վրայ իշխող բոլոր բարձունքներն ամրացած են: Պորտ-Արտուրում մշտապես կանգնած են 40 մարտական, ուրիշ 40-ը գտնուած են միշտ պատրաստ Տայիեն-վանում: Հոկտեմբերի 2-ին շինական ջրերն են հասնելու պատերազմական երկր յաճախ, ակամառները ոչնչացնող շորս նաև և երկու ակամառներ:

Սեպտեմբերի 17-ից

ԲԵՆԻՔԵՐ.—Գրուշինի պետք է յանձնուի կարիքները կազմակերպել:

ԵՆԻՔԵՐ.—Կոլումբիայի նախագահը լիազորութիւն է ստացել պայման կնքելու Միացեալ Նահանգների հետ Պանամայի ջրանցքի համար:

ԳՆԳՐԻ.—Բուսարուծութեան ցուցահանդէսը բացուելու է հետաքննութեան 19-ին. նրան պետք է մասնակցեն Կովկասեան և հարաւային Ռուսիայի այդպիսի անհատական հաստատութիւնների մեծամասնութիւնը: Գինեգործութեան, պտղաբուծութեան և բանջարեւորութեան բաժանմունքները հարուստ են գինեգործական արտադրութիւններով: Բուսարուծական համաժողովը բացուելու է սեպտեմբերի 25-ին: Երկրագործական միջնադպրութիւնը մասնաւոր մարզիկ է ուղարկել մեր գարուծութեան, բանջարեւորութեան, գինեգործութեան միասնորոնների դէմ, շնորհապահութեան և մեղաբարձութեան մասին դատախազութիւններ կարգաւորու համար:

ԲԵՆԻՔԵՐ.—Ազգային ժողովի յառաջիկայ ընտրութիւններին մակեղոնացիները ցանկութիւն ունեն իրենց թեկնածուները առաջադրելու Մոֆիայում:

Արեւելեան Մակեդոնիայում թիւրք գործերը այսին են Պիրին գիւղը:

ԴԵՐՄԱՏԱՏ.—Թաղաւոր Կայսրը երեկոյան ժամը 5-ին ճանապարհ ընկաւ դէպի Չէնքուան:

Կ. ՊՈԼԻՍ.—Մեծ վեգերը սերբիական զորքերի հաւատարմատար խորհուրդին յայտնեց, որ Մակեդոնիայում սերբ ժողովրդի գոյութիւնը պաշտօնապէս ճանաչուած լինելու պատճառով, տրուած խոստումները պէտք է կատարուեն և խառն յանձնաժողովի նշանակուելը համարուած է այդ խոստումը կատարելու սկզբնաւորութիւնը: Մեծ վեգերը նրան բացատրութիւն ևս տուեց ըստմանական դեպքան՝ Լաւրովա լիւն կուցեմալախ ժողովրդի վերաբերմամբ: Բուլղար աւազակների ձեռով Թիւրքիայում հրդեհուած ընկալանները վերաշինելուն սովորուած իւր անձնական միջոցները նուիրել է 1000 ոսկի, հրաման անելով, որ Դուռն ևս իւր կողմից 1000 ոսկի յատկացնի այդ գործին:

ԲԵՆԻՔԵՐ.—Արմատական կուսակցութեան երկու բաժանմունքների ներկայացուցիչները որոշել են երկու բաժանմունքներից կաղ-

մակերպել շատ զօրեղ կառավարութիւն:

Կ. ՊՈԼԻՍ.—Բուլղար տէրութիւնների համերաշխ գործունէութիւնն ու միօրինակ խորհրդածութիւնը արտաքու կարգի ազդեցութիւն է գործել Բ. Դրան վրայ, զբաղուելով պէտք է բացատրել այն կարգադրութիւնը, որով խոստիւ արգելուած է բուլղարական զինուորի վրայ բռնութիւն գործ դնել:

ՍՈՖԻԱ.—Բուլղար կառավարութիւնն ու հոգեւոր իշխանութիւնները աշխատում են կոմիտեաների ղեկավարների վրայ ազդել՝ շարժումները դադարեցնելու համար: Զմիւռնիայում գտնուող լիզիֆների ղեկավարն օրգանաւորուած է Ուսկիւրի սանձակի սահմանադրւող շրջանը, իսկ Իկոնիայի լիզիֆների գլխավորն—Սեբէսի սանձակը, որպէս պահեստի զօրք: Երկու զինվորականների Արքիմանդիտի նահանգ փոխադրելը արդէն նշանակուած է: Կ. Պոլսից, ամսի 16-ից խփուած երէկուայ հեռագրի մէջ, զօրքի ուղարկութեան կողմից՝ բառերից յետոյ պէտք է կարդալ. Բուլղար կառավարութիւնը իւր կողմից խոստացել է ինչ որ հնարաւորն է անել՝ մակեդոնական շարժումը դադարեցնելու համար: Բուլղարիան, այնուհետեւ պահանջել է թիւրք-բուլղարական յանձնաժողով կազմուել այն պայմանով, որ բուլղար կառավարութիւնը ազդեցութիւն կարողանայ ունենալ յանձնաժողովի բուլղար անդամների ընտրութեան վրայ: Թիւրքիան մերժել է կատարել այդ պահանջը, բայց և այնպէս յետոյ այդպիսի ազդեցութիւնն ընդհանրապէս իրաւունք տրուել է բուլղար էքզարխին, որը սակայն, չի օգտուել նրանից: Այդ պատճառով Դուռն ինքն է ընտրել մակեդոնական յանձնաժողովի անդամներին և զարմացրել Բուլղարիային, զրա անդամներին ընտրելով Մակեդոնիայի բոլոր ազգութիւններից: Բուլղար կառավարութիւնը արդէն բողոքել է յանձնաժողովի այդ կազմի դէմ և պահանջել, որ նրան անպատճառ մասնակցի առնուազն երկու բուլղար. Յոյները նոյնպէս դժգոհ են, որ ի դիմաց յոյն ազգաբնակչութեան նշանակուել է ընդամենը մի յոյն, մինչդեռ ըստ մէնիները, ընդհանրապէս շատ դուր են, մի կուցեմալախ յանձնաժողովին մասնակցելուց, որովհետեւ զբաղուելով կուցեմալախ ժողովուրդը առաջին անգամ լինելով Դրան կողմից ճանաչուած է որպէս ազգութիւն:

ԹԵՂՈՂՈՐՈՍ ՈՒՇՈՒՆԻ 1 ր.
ԹՈՐՈՍ—ԼԵՆԻՆ 50 կ.
Կաթողիկոսութիւն և Դոքիման (246) 3—3 15 կ.

Ժեռնցի—Երկունք 9—դարու գինն է 1 ր.

ԹԵՂՈՂՈՐՈՍ ՈՒՇՈՒՆԻ 1 ր.
ԹՈՐՈՍ—ԼԵՆԻՆ 50 կ.
Կաթողիկոսութիւն և Դոքիման (246) 3—3 15 կ.

Թաղուած 1883 բուլղարացի ԿԵՐԱ ԱԼԵԿՍԱՆԴՐՈՎՆԱ ԳՐԻՆԵԵՆԻՆԱՅԻ (Երեւն Գրքի և Իրար - Կոմպոզի) պատրաստական դպրոցը պատկանում էր իրենց անհատական իրաւունքով և երեխաների պատրաստութեամբ միջնակարգ դպրոցներ մշտնջուր համար:

Հասցեն՝ Թիֆլիս, Սպասեռի փողոց տ. Կիւրաբեկի, բժշկական վարչութեան շարքում: 20—13

Ա. Միխայիլեանց
Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու և վնասուած անոթային հիւանդներին:
Քիմիկո-մեդիկոսկոպիական կարիքն է
Առաւօր 12—2
Երեկոյն 5—6
Մեծ Վանքի փողոց տուն Գուգանով 100—67

Թաղաւոր հրատարակիչ՝ ՍՊԵՆՏԵՐ ՍՊԵՆՏԵՐՆԵՐ

ԱՌՅՍ ՏԵՍՈՒ
Ժ Ի Ր Վ Ա Ն Ջ Ա Դ Ի Ի
ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ ԵՐԿԵՐԻ
ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԱՏՈՐԸ
Որ պարտական է՝ «Նորեքից Մէլը», «Օրհորդ Լիզա», «Փաթմա եւ Ասադ», «Ճանաչող տարի անցած», «Թանկագին Կապար», «Երեւանից Արտաքուստ», «Արտաքուստ» վեպերն ու պատմական գործերն և «Նորեքից» գրքերն:
Սեպտեմբերի 20-ից կը ցուի բաժանարարներին
Այս հատորը կուտարուի միայն նրանց, որոնք բաժանարարները վճարած են ամբողջութեամբ: 4 հատորի բաժանարարներին շարունակուած է:
Թիֆլիսում 4 ր. 50 կ.
Օստրաւադաում 5 ր. 50 կ.
Առաւելի քան 1 ր. 50 կ.
Մամուլի ակ և Լի հատոր
Դիմել Կենտրոնական և «Դատարանային» գրադատականներին և (244) հեղինակին.—Տիֆլիս Վիրանզադէ 12—2

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՆՆԵՐ
ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՆԱՐԱՐՈՒՄԻ ՎԱՐՈՒԹԻՆՆԵՐ
ԹԻՖԼԵՐ
սընտրով յատարարուած է, որ սոյն սեպտեմբերի 18-ին, օրուայ ժամը 12-ին, իւր ատենանում նշանակուած է աճուրդ կապալով տալու համար կուր դետի վրայ Մուխրանեան փողոցի և Սաղի միջև գտնուած պարտումը:

Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են պայմաններին տեղեկանալ բաղադրային վարչութեան 4-րդ բաժանմունքում ամեն լի օր առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև ժամը 2-ը Փակ ծրարներն ընդունուած են աճուրդից առաջ: Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները տալիս են 1,500 ր. զրաւական, Աճուրդը կսկսուի 11,000 րուբլուց:

(248) 2—2
Զ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆՑԻ «ԿՈՎԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑԻ» հրատարակութեամբ—յոյս են տեսել և վաճառուած են՝
Ժեռնցի—Երկունք 9—դարու գինն է 1 ր.

ԹԵՂՈՂՈՐՈՍ ՈՒՇՈՒՆԻ 1 ր.
ԹՈՐՈՍ—ԼԵՆԻՆ 50 կ.
Կաթողիկոսութիւն և Դոքիման (246) 3—3 15 կ.

Ժեռնցի—Երկունք 9—դարու գինն է 1 ր.

ԹԵՂՈՂՈՐՈՍ ՈՒՇՈՒՆԻ 1 ր.
ԹՈՐՈՍ—ԼԵՆԻՆ 50 կ.
Կաթողիկոսութիւն և Դոքիման (246) 3—3 15 կ.

Թաղուած 1883 բուլղարացի ԿԵՐԱ ԱԼԵԿՍԱՆԴՐՈՎՆԱ ԳՐԻՆԵԵՆԻՆԱՅԻ (Երեւն Գրքի և Իրար - Կոմպոզի) պատրաստական դպրոցը պատկանում էր իրենց անհատական իրաւունքով և երեխաների պատրաստութեամբ միջնակարգ դպրոցներ մշտնջուր համար:

Հասցեն՝ Թիֆլիս, Սպասեռի փողոց տ. Կիւրաբեկի, բժշկական վարչութեան շարքում: 20—13

Ա. Միխայիլեանց
Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու և վնասուած անոթային հիւանդներին:
Քիմիկո-մեդիկոսկոպիական կարիքն է
Առաւօր 12—2
Երեկոյն 5—6
Մեծ Վանքի փողոց տուն Գուգանով 100—67

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ԹԻՖԼԻՍ, ԼԵՐՄՈՆՏՈՎՍԿԱՅԻՆ ՓՈՂՈՑ №9

Ծանկացողը ունենալ իրենց առեւտրական գործերի համար ուսման ընթացքն աւարտած աշակերտներ և աշակերտուհիներ՝ թող բարեհաճեն դիմել կուրսերի հիմնդին՝ Ս. Մանուէլեանցին: Աւարտողներն ստացել են մասնագիտական առեւտրական կրթութիւն, Կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուից հաստատուած ծրագրի համեմատ, և ունին օրինաւոր ատտեստատներ:

Ընդունելութիւններն սկսուելու են սեպտեմբերի 1-ից Կուրսերի ծրագրին ու կանոնները կարելի է ստանալ ծրագրէս կուրսեր հիմնդի ընկալարանում: Օտարաբաղադրացիք դիմում են՝ Тифлисть, учебно-технической Коммерческих Курсов С. П. Мануэляну.

(188) 12—12

“ԳՐԱՄՈՓՈՆ”
ԹԻՖԼԻՍ, ԳԱՐԱ. ԱՐԱՅԵԼԻՍ, ՕՈՆ ԱՐԽԱՆԻ № 7: Հասցէն Երեւանի համար ԹԻՖԼԻՍ Դատաւճարի ընկերութիւն. հեռախօս № 69.
“ԳՐԱՄՈՓՈՆ”

Մեծ քանակութեամբ բաղադրական ամենակատարեւագործուած գրամոֆոններ:
Ահագին քանակութեամբ պլանտներ յայտնի և երեկի երգչուհի Եւս, հայ, վրացի, թիւրք, պարսիկ, լեհացի, ֆրանսիացի, անգլիացի, իտալացի, գերմանացի և այլն:
Պլանտների ընտրութեան ժամանակ, խնդրում ենք ուղարկութիւն դարձնել մեր գործարանի «Երեւանից գրելի» կնիքի վրայ, առանց այդ բանին պատասխանելու անպայման կեղծ են:
Ընկերութեան պահեստին հետ կա յատուկ գործարան, որտեղ, հարկ պահանջած դէպքում ուղարկ են գրամոֆոնները:
Դատաւճարների կանոնաւոր բանիւ մասին, երեք տարուայ համար երաշխաւորութեան թուղթ է տրուում:
Ապրանքը փաթեթելու և կապելու ծախքը մազադին հաշուին է: Ապրանքները առաքումը մինչև բոլոր երկաթուղիների կայարանները (նոյնպէս և ամառուայ ամիսներին՝ նաւահանգիստները) ընկերութիւնը իւր հաշուով է անում:
Պատուով առաքման ծախքի կէտը «Դատաւճար» ընկերութիւնը իւր վրայ է առնում:
Կիւրաբեկի օրերը խանութը փակ է իսկ միւս օրերը առաւօտեան ժամը 8-ից մինչև երեկոյեան ժամը 9-ը բաց:
ՊԱՆԴԱՅԻՆՑԻՆ ԳՐԱՄՈՓՈՆԱՐԿԱՆ ԿԱՏԱՐԱՐՈՒՄԸ
Մեծ քանակ ամենակատարեւագործուած և ըստ պահանջման նոր Գրէյս կուրսաները: (224) 30—17

Ֆինանսների նախարարական իրաւասութեան ակ զեմուդ
ՀԱՅՈՒՆԱՊԱՆԱՅԻՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԱՏՈՐԸ
Հեղինակ Առեւտրական, գործարանական և նախարարական իրաւասութեան հաշուապահութեան ձեռնարկին, որ ֆինանսների նախարարական ուսումնական բաժնի կողմից Երեւանի քաղաքում է իրեն օժանդակ ձեռնարկ առեւտրական դպրոցներում և նրանց գրադարաններում
ՍՊԵՆՏԵՐՆԵՐ ԵՐ ԳՐԱՄՈՓՈՆԱՐԿԱՆ
Երկու սեռի անձանց՝ գործնական ձեռք հաշուապահութեան 4½ ամսում:
ԳՐԱՄՈՓՈՆԱՐԿԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԱՏՈՐԸ
1) Իտալական կրկնակի հաշուապահութեան արդիւնագործութեան բոլոր ճիւղերի վերաբերալ, վաճառականական, բանկային, յանձնարարական, գործարանական, նաև նախարարական և նախարարական գործական հաշուապահութիւն: 2) Առեւտրական թուաբանութիւն 3) Առեւտրական թղթաւցութիւն: 4) Մուրհակային և առեւտրական օրէնքներ: 5) Վայելադրութիւն և ուղղումն ամենապատ ձեռնարկի: 6) Թուաբանութիւն համընդ վրայ 7) Գրելու վարժութիւն «Բանկագործ» գրելու մեթոդային վրայ (կամաւոր):
Կուրսերի համար դատարաններ են հրաւիրուած համալսարանական կրթութիւնով և իրանց գործին մասնագէտ մարդիկ, որոնք հաստատուել են իրանց պաշտօնում ֆինանսների նախարարական ուսումնական բաժնի կողմից. գեղադրութեան համար ևս հրաւիրուած է մի գեղադր նկարիչ:
Ընդունելութիւն ամեն օր ժամը 5 մինչև 7 երեկ: Գրադատները սկսուել են 1903 թուի սեպտեմբերի 15-ից պարբերաբար ամեն 4 ամիս, ամիսայն օր ճաշից յետոյ՝ 60 րուբլի վճարով ամբողջ դասընթացի համար:
Դատարանները աւարտողներին տրուած են, ֆինանսների նախարարական թղթաւցութիւն տրուած են, ֆինանսների նախարարական թղթաւցութիւն խնդրում են դիմել գրաւոր կերպով կամ անձամբ կուրսերի հիմնդին՝ Թիֆլիսում, Н. В. Абрамчу, Николаевская ул. №46, ամիսայն օր: Ծրագրին ուղարկուած է ձրի:
Վերնում յիշուած ձեռնարկը ծախում է Ռուսիայի բոլոր գրադատականներում: Օտարաբաղադրացիները գրեթէ զինուած համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պատի ծախս վճարելու: Գրեն է 3ր. 50 կոպէկ:
(216) 20—15